

Praćenje javnih politika

BaBe!

Budi aktivna. Budi emancipirana.

Ova publikacija nastala
je uz financijsku potporu
Europske unije i Ureda
za udruge Vlade RH.

Europska unija

fpzg

VIMIO

LEGALINA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

IMPRESSUM

- IZDAVAČ** B.a.B.e. – “Budi aktivna. Budi emancipiran.”
ZA IZDAVAČA Sadžakov & Sarnavka
UREDNIKA Dijana Ljubanović
DIZAJN Karla Paliska
TISAK
ISBN 978-953-6967-27-8
CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem
NAKLADA 500
PROJEKT Žene na tržištu rada – procjena utjecaja roda
NOSITELJ B.a.B.e. – “Budi aktivna. Budi emancipiran.”
Selska cesta 112a, 10 000 Zagreb
+385 1 4663 666 / babe@babe.hr / www.babe.hr
PARTNERI Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu
/ Legalina, Gračac / Vukovarski institut za mirovna istraživanja i obrazovanje (VIMIO) / Grad Zagreb
UGOVORNO Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i
TIJELO projekata EU

Sadržaj je isključiva odgovornost udruge B.a.B.e. i projektnih partnera i ne može se smatrati službenim stavom Europske unije ni Ureda za udruge Vlade RH.

Nazivi u priručniku, bilo da su iskazani u muškom ili ženskom rodu, odnose se kao neutralni na sve osobe.

BaBe!

Budi aktivna. Budi emancipiran.

Europska unija

fpz

VIMIO

LEGALINA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Sadržaj

- 5 Uvod
- 8 Što su javne politike?
- 12 Praćenje javnih politika
- 15 Faze praćenja
- 19 Indikatori
- 20 Evaluacija
- 22 Zaključak
- 24 O projektu

Uvod

“[Javne politike su] namjerno djelovanje institucija vlasti, koje mijenja društvo i ekonomiju i utječe na njih. Važna sastavnica definicije javnih politika jest tko je odgovoran za njihovo donošenje i tko o njima odlučuje. Najjednostavnije se javne politike mogu odrediti kao sve ono što vlast, odnosno vlada odlučiti učiniti ili ne učiniti. Javne su politike dakle različite intervencije države za postizanje javno definiranih ciljeva na određene načine. Stoga su dva temeljna elementa javnih politika ciljevi i instrumenti – što vlast treba ostvariti i kako to ostvaruje. Dakle, politika je usmjerena na postizanje ciljeva za dobrobit zajednice, gdje vlast pokušava donositi najbolje moguće odluke za ostvarenje kolektivnih potreba, birajući između više mogućih smjerova djelovanja.”¹

Pojam javne politike u posljednjih se nekoliko godina često upotrebljava u javnom diskursu, pogotovo političara, ali vrlo rijetko s punim razumijevanjem njegova stvarnog značenja. Činjenica je da se kroz programe političkih stranaka provlače vrijednosti, aktivnosti i djelatnosti koje se preklapaju s javnim politikama, no pojam obuhvaća mnogo šire i slojevitije područje.

Kod javnih politika je važno segmentirano djelovanje i bavljenje propustima sustava. One definiraju detaljnije bavljenje pojedinim društvenim skupinama i njihovim interesima. Zato i kažemo da se javne politike odnose na sve segmente društva. Postoje deseci vrsta javnih politika koje razlikujemo s obzirom na područje kojim se bave i sferu u kojoj žele intervenirati – od poljoprivredne i ribarstvene javne politike, vojne i sigurnosne, obrazovne, zdravstvene, socijalne i brojnih drugih politika.

1—Nives Miošić, Jelena Berković i Martina Horvat, *Analiza i zagovaranje javnih politika*, GONG i Centar za cjeloživotno obrazovanje Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, 2014. Str. 8.

VRSTE JAVNIH POLITIKA

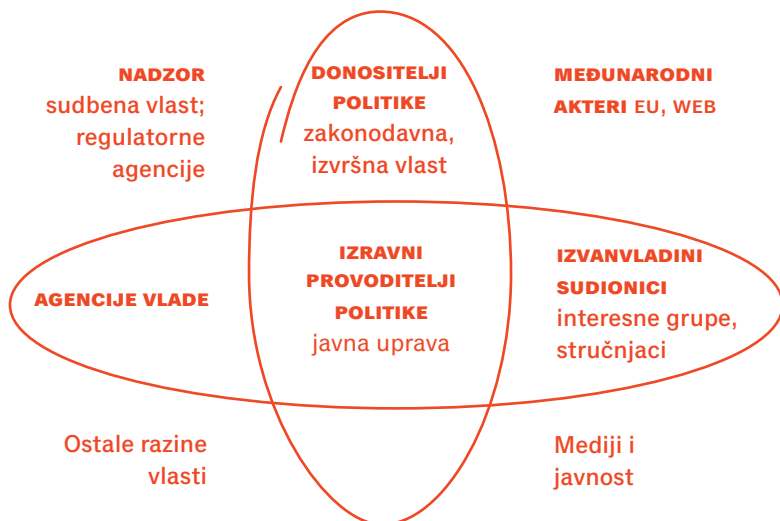
PODRUČJE	socijalna, ekonomska politika, obrazovna politika, poljoprivredna politika, infrastrukturna, sportska, kulturna politika
CILJNE SKUPINE	obiteljska politika, politika prema braniteljima, politika međugeneracijske solidarnosti
INSITUCIONALNI OKVIR	općinska, regionalna, nacionalna, europska politika

Javne politike temelj su postojanja svakog osvijestjenog i održivog sustava. Bez kvalitetno osmišljenih javnih politika i njihove dosljedne provedbe ne možemo očekivati efikasno funkcioniranje bilo koje zajednice, bila ona jedinica lokalne samouprave ili čitava država. Svaka javna politika mora biti pomno razrađena kako bi što detaljnije zahvatila ključna pitanja interesnih grupa-cija na koje se odnosi.

Potrebe i izazovi koji se nalaze pred članovima i članicama društvene zajednice, kroz javne politike se rješavaju zajedničkim promišljanjem svih, posebno zainteresiranih skupina na čije će živote pojedina politika bitno utjecati. U proces je potrebno uključiti sve dionike, pogotovo one koji imaju političku moć odlučivanja, kako bi se realizirali ciljevi neophodni za prosperitetan život građanstva. No, njihovo kreiranje bez stručnjaka i stručnjakinja iz pojedinih područja neće imati povoljne rezultate. Javne politike moraju biti posljedica opsežnih istraživanja i odgovarajuće metodologije.

Procesi i aktivnosti rješavanja društvenih problema protežu se kroz zdravstvo, obrazovanje, socijalnu sigurnost i blagostanje, ekonomski i gospodarski razvoj, održivi razvoj i slično. U javne politike nužno je uključiti državne i aktere civilnog društva. Uloga nevladinih organizacija koje rade na terenu, izravno s korisnicima, izuzetno je važna.

Akteri javnih politika - vertikalna i horizontalna dimenzija

Akteri javnih politika²

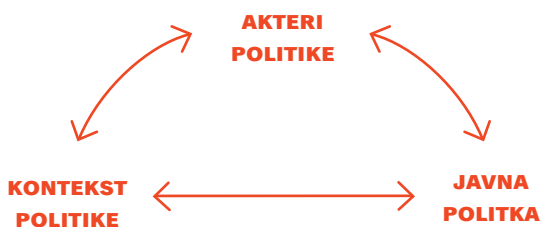
Mreža dionika na svim razinama jamac je dugoročne održivosti javnih politika na svim razinama vlasti. Za njihovo besprijekorno funkcioniranje moraju se uzeti u obzir ne samo zapovjedni načini javnog upravljanja već i mehanizmi poput pregovaranja i uvjeravanja, a posebno savjetovanja. Zato je loše iz procesa javnih politika isključiti nevladine organizacije. One su spona između konkretnih potreba i stvarnih problema građanstva i vlasti. One mogu ukazivati na greške i propuste sustava, zanemarivanje problema i istovremeno zagovarati njihovo rješavanje.

Ova publikacija će na jednostavan i razumljiv način predstaviti kako se kreiraju i provode javne politike, s posebnim naglaskom praćenje provedbe. Kako bi ciljevi bili ostvareni, a aktivnosti pravilno izvedene, potrebno je uvažiti sve dionike policy procesa i razumljivo definirati ciljeve. Objasniti ćemo na koji način je moguće bavljenje javnim politikama, a da svi segmenti u *policy* procesu budu dobro razrađeni, a praćenje moguće realizirati.

2—Preuzeto iz: “Razvoj javnih politika,” materijali s treninga Anke Kekez Koštro, projekt *Djelujemo lokalno, ali jasno, kompetentno i glasno*, B.a.B.e. 2014. Dostupno na: www.babe.hr/attach/_b/babe_razvoj_javnih_politika_za_web.ppt.

Što su javne politike?

Javne politike se odnose na djelovanje donositelja i donositeljica odluka na društveni sustav, a rezultat su interakcije između onih koji ih kreiraju i onih na koje se odnose. Podložne su promjenama s obzirom na nove informacije do kojih se dolazi istraživanjima i mijenama sustava.

Elementi sustava javnih politika³

“Ciljne skupine javnih politika važne su jer utječu na dizajn neke javne politike – oblikovanje ciljeva i instrumenata. To u čiju se korist neka javna politika kreira određuje kako se definiraju njezine svrhe te koji se mehanizmi upotrebljavaju u njezinoj provedbi. Javne su politike, između ostaloga, i poruke građanima o njihovom statusu. Kroz definiranje ciljnih skupina javnih politika građanima se poručuje kako država shvaća tko su, u koju grupu spadaju i što mogu očekivati te kako će ih vlast tretirati. Na taj način ciljne skupine utječu na razinu i oblik mobilizacije građana u političkom životu.”⁴

Podrazumijevaju spektar pravila, zakona i principa koje čine jedan državni sustav i poredak kroz ciklične postupke kreiranja, usvajanja, provedbe i evaluacije.

Kako bi javne politike bile uspješne, nužno je baviti se njima kroz faze, postupno i analitično. Najčešći je proces od 6 faza.

3—Thomas R. Dye, *Understanding Public Policy*, 14. izdanje, Pearson, 2012. Str. 8.

4—*Analiza i zagovaranje javnih politika*, 2014. Str. 13.

Neophodno je ispitati situaciju na terenu kako bi se došlo do identifikacije problema. Pomnom analizom i promišljanjem kreiraju se tzv. *policy* rješenja. Konzultacijama različitih dionika se usvaja najbolje rješenje koje potom ide u provedbu. Da bi provedba bila učinkovita i kako bi uistinu riješila detektirani problem, neophodno je u proces uključiti praćenje nepristrasnih aktera. Na samom kraju se provodi evalucija koja pokazuje konkretnu učinkovitost, ispravnost postupanja, ali pokazuje koliko je ispravno postavljena sama hipoteza.

Kako bi se što uspješnije ostvario postavljeni cilj, “pri oblikovanju javne politike najčešće se upotrebljava kombinacija različitih tipova instrumenata.”⁵

One probleme s kojima se zajednice suočavaju rješavaju javne politike. Njihovo djelovanje je segmentirano.

Kroz bavljenje javnim politikama analiziraju se politike, način njihovog oblikovanja, promjene do kojih dolazi i efekti koje politika ima na društvo.

Osnovni pokazatelj kvalitete demokracije je sposobnost građana da razumiju kako vlast kreira politiku, koja i kakva nudi rješenja i kako rangira i vrednuje politike – koji su prioriteti.

Politička analiza je neophodna kako bi se na što detaljniji način građanima, ali i kreatorima politika objasnile potrebe i problematike koje je važno obuhvatiti pojedinim javnim politikama.

Unutar javnih politika važno je baviti se distribucijom dobara i usluga, bogatstva i prihoda. Stoga je važno osigurati jednake šanse za sve građane kao korisnike usluga javnih politika.

U javnim politikama je važno utvrđivanje tj. definiranje problema, kao i raspoloživih mogućnosti djelovanja. Izbor najboljeg rješenja, provođenje i praćenje javne politike, procjena i evaluacija te na kraju, praćenje.

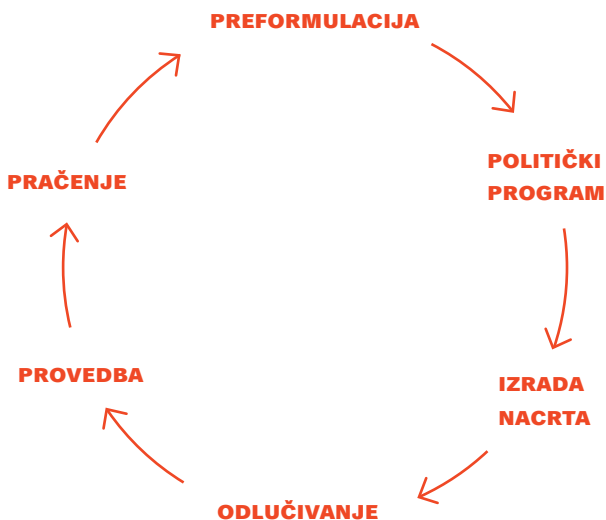
Kod bavljenja javnim politikama analizira se i odnos između institucija vlasti u određenom sustavu i u procesima kreiranja javnih politika (podjela nadležnosti, interesi, formalni i neformalni odnosi), odnosi svih političkih aktera – kako onih na vlasti, tako i van nje. Važna je i detaljna analiza njihovih interesa i motivacije u procesima kreiranja, ali i vrednovanja rezultata (*outputs*) i efekata (*outcomes*) proizašlih iz ovih politika.

Kako bi kreirana javna politika bila kvalitetna i sveobuhvatna potrebno je doći do informacija, postaviti ciljeve, primjenjivati metode za političku analizu, pravilno koristiti kriterije vrednovanja i vrednovati politike, samostalno kritički razmišljati te izvesti vlastite političke analize te zaključke.

Uspjeh aktivnosti koje se provode unutar pojedine javne politike i cijelog policy procesa ovisi o donositeljima i donositeljicama odluka na svim razinama vlasti, kako od programa vlade i planova ministarstava, tako i od kapaciteta ljudskih resursa i raspoloživih sredstava.

Ciklus javne politike je model upravljanja javnim politikama koji propisuje osnovna načela koja kreatori javnih politika moraju primjenjivati ukoliko žele slijediti primjere dobre prakse, ali ne i konkretne aktivnosti koje kreator te politike treba poduzimati u svakoj pojedinoj situaciji.

Iz ove definicije proizilazi da je na kreatorima javnih politika da pažljivo i u skladu s postojećim kapacitetima (okolnosti, resursi, vremenski okvir, itd.) promišljaju, planiraju i realiziraju pojedinačne korake i elemente javnih politika.

Ciklus javne politike⁶

Kako bi se kreirale javne politike, potrebno je mnogo znanja, dobra upućenost i senzibilitet za problematiku. Ideje za kreiranje se pronalaze u različitim dokumentima na lokalnoj, nacionalnoj, ali i nadnacionalnoj razini. To mogu biti aktualne politike (na različitim nivoima vlasti), međunarodne preporuke, policy studije, međunarodne prakse, znanstvena istraživanja, konzultacije sa stručnjacima i stručnjakinjama unutar i izvan vlade, konzultacije s korisnicima i korisnicama usluga određenih javnih politika, prijedlozi zagovaračkih skupina.

6—Simon Forrester i Irem Sunar, *Sudjelovanje građana i građanki u procesima donošenja odluka*. Prijev. Vera Vujović. TACSO, 2011. Str. 36.

Praćenje javnih politika

Kako bismo definirali praćenje javnih politika? Koji bi bio konačni cilj tog procesa?

Za praćenje je važno sustavno i kontinuirano prikupljanje podataka kako bi se stekao uvid u stanje određene politike u određenom trenutku u odnosu na zacrtane ciljeve i rezultate.

Praćenje javnih politika je proces prikupljanja informacija tijekom provođenja određene politike kako bi se prikupljene informacije obradile, analizirale i iskoristile kao relevantni podaci i činjenice koje treba uzeti u obzir pri planiranju budućih poteza u procesu provođenja politika, napretku u provođenju i upotrebi raspoloživih sredstava.⁷

Praćenje nam treba pokazati jesmo li na pravom putu ka ostvarenju ciljeva javne politike ili trebamo prilagoditi tu javnu politiku kako bismo postigli željene rezultate. Krajnji cilj praćenja je donošenje pravovremenih odluka u cilju poboljšanja rezultata javne politike ili aktivnosti državnih institucija i tijela te eventualnih izmjena tijekom provođenja. Svi koraci u procesu praćenja zahtijevaju kapacitete za upravljanje i koordinaciju, pregled i prikupljanje podataka za praćenje, analizu podataka i pripremu izvještaja, kao i predstavljanje rezultata praćenja, kako kreatorima određene politike (Sabor, Vlada), tako i drugim akterima (civilno društvo, privatni sektor i međunarodna zajednica).

Komponente praćenja javnih politika

7—Vidi, primjerice, *Basic Terminology and Frameworks for Monitoring and Evaluation*, UNAIDS, 2009. i *Guidance Document on Monitoring and Evaluation*, European Commission, 2014.

Kod svake javne politike predmet praćenja je odgovarajući strateški dokument koji postavlja ciljeve i rezultate koji se žele postići provođenjem te javne politike.

Svaka javna politika i njeno provođenje zasniva se na odgovarajućem, precizno definiranom strateškom dokumentu (ili drugom dokumentu javne politike) koji postavlja srednjoročne ili dugoročne smjernice i ciljeve u realizaciji javne politike te u skladu s njima opće i specifične strateške ciljeve koji se provode na osnovu detaljno razrađenog akcijskog plana. Izrada kvalitetnih strateških dokumenata (strategija i pratećih akcijskih planova) za provođenje javnih politika koji su utemeljeni na preciznoj analizi stanja i adekvatno utvrđenim prioritetima politike, osnovni su uvjet za uspješan monitoring (i kasnije evaluaciju). U tom procesu je od izuzetne važnosti educirana i dobro upućena javna uprava.

Akcijski planovi za provođenje strategija javnih politika trebali bi se sastojati od nekoliko elemenata:

- 1 opći cilj, za koji je definiran indikator na nivou uticaja i koji je usklađen s ciljevima i indikatorima dogovorenima za monitoring
- 2 posebni ciljevi, kojima se realizira opći cilj i za koje su definirani indikatori na višem nivou rezultata – ishoda
- 3 mjere u okviru posebnih ciljeva koje predstavljaju podnaslove dokumenata kojima se grupiraju koherentni, međusobno povezani rezultati.
- 4 rezultati, koji su osnovne jedinice mjerenja stupnja provođenja javnih politika, i koji su utvrđeni uglavnom na outcome nivou, budući da ukazuju na promenu u realnom stanju, a ne na konkretan, direktan rezultat neke aktivnosti, što bi bio niži nivo
- 5 aktivnosti koje ne predstavljaju iscrpnu listu aktivnosti za ostvarenje jednog rezultata, već one osnovne koje se mogu prepoznati. U skladu s tim, aktivnosti su ukрупnjene tako da se izbjegne nepotrebna fragmentacija

- 6 rokovi za realizaciju aktivnosti koje doprinose provođenju rezultata
- 7 indikatori s polaznim i ciljnim vrijednostima i to za opće i posebne ciljeve, kao i na nivou rezultata
- 8 financijska sredstva iz budžeta i/ili donatorska sredstva
- 9 odgovorne institucije za provođenje rezultata
- 10 partnerske institucije u realizaciji rezultata, koje mogu nositi primarnu odgovornost za određenu aktivnost ili mogu biti samo partneri u realizaciji.

Mjerenje rezultata je važan segment u *policy* procesu jer je jedino na taj način moguće detektirati ispravne postupke i efikasne aktivnosti, ali i pronaći manjkavosti. Moć mjerenja rezultata je ključ dobrog upravljanja. Ukoliko se rezultati ne mjere, nemoguće je razlikovati uspjeh od neuspjeha. Ukoliko se ne uoči uspjeh, ne možete niti nagraditi one koji ga ostvaruju. Ako je uspjeh nemoguće nagraditi, indirektno se podržava neuspjeh. Ukoliko se ne vidi uspjeh, nemoguće je i učiti iz njega. Važno je pokazati rezultate i zbog javne podrške koja je značajna komponenta u realizaciji javnih politika.

Faze praćenja

Monitoring se mora provoditi planski kako bi rezultati bili kvalitetni, a aktivnosti koje su dio javnih politika dugoročno održive. Pomno planiranje je vrlo važno u realizaciji. U provođenju praćenja važno je, za početak, definirati rezultate. Prilikom pripreme procesa praćenja, potrebno je napraviti detaljnu analizu stanja/problema kako bi se odredili dugoročni i srednjoročni ciljevi, ali i specifični, mjerljivi rezultati. Na osnovi precizno definiranih ciljeva i rezultata definiraju se indikatori za njihovo praćenje. Ipak, o indikatorima bi trebalo misliti i tijekom procesa definiranja rezultata, na svim nivoima. Kvalitetno definiranje ciljeva i rezultata javne politike postavlja dobru osnovu za kasnije utvrđivanje kvalitetnih indikatora, a samim time i za uspješno praćenje i evaluaciju te politike.

Definiranje rezultata ključno je za sustav zasnovan na postizanju specifičnih rezultata. Izgradnja ovog sustava je deduktivan proces u kojem su unosne vrijednosti, tj uloženi resursi (*inputs*), aktivnosti, i izlazni rezultati (*outputs*) proistekli iz definiranih rezultata.

Indikatori, polazne vrednosti i ciljne vrednosti koji predstavljaju ključne elemente okvira praćenja učinka u provođenju određene javne politike, proistječu iz rezultata i zasnovani su na njima.

Proces implementacija javnih politika (što pratimo?)⁸

8—Anka Kekez Košto i Milan Košto, *Antidiskriminacija korak po korak - Smjernice za proveditelje Nacionalnog plana borbe protiv diskriminacije*, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Zagreb, 2015. Str. 15.

U cilju utvrđivanja rezultata nekada se, po potrebi, provode studije, istraživanja i prikupljanje administrativnih podataka neophodnih za što bolje razumijevanje i procjenu potreba u oblasti javne politike, a time i što jasnijeg i preciznijeg utvrđivanja željenih ciljeva.

Pri definiranju rezultata/ishoda bilo bi poželjno uključiti što veći broj predstavnika različitih državnih institucija i tijela nadležnih za kasnije provođenje i praćenje rezultata na ovom nivou, ali i predstavnike civilnog društva i druge zainteresirane strane, kako bi se postigla legitimnost i javna podrška politike. Ipak, utvrđivanje rezultata podrazumijeva razumijevanje hijerarhije rezultata i njome uslovljene hijerarhije indikatora.

Indikatori (pokazatelji) su kvantitativne ili kvalitativne promjene koje predstavljaju jednostavan i pouzdan alat za praćenje stupnja napretka u provođenju rezultata (u postupku praćenja zasnovanog na rezultatima), tj. prikaz promjena koje se odnose na javnu politiku koju pratimo ili procjenu učinka institucije nadležne za provođenje neke javne politike.

Indikatori se razvijaju na različitim razinama. Ovisi o nivou rezultata kojem se dodjeljuju. Indikatori na svim razinama moraju biti dobro povezani s rezultatima na njima odgovarajućim razinama. Isto tako, indikatori na različitim razinama moraju biti međusobno dobro povezani – npr. indikatori dugoročnih rezultata moraju biti u stanju izmjeriti najvažnije faktore koji utječu na ostvarenje indikatora srednjoročnih rezultata. Definiranje indikatora dugoročnih rezultata bez ključnih događaja u realizaciji aktivnosti preko kojih bi se pratilo ostvarivanje rezultata trebalo bi izbjegavati.

Definiranje kvalitetnih indikatora zahtjeva vrijeme. Također, potrebno je uzeti u obzir troškove mjerenja indikatora – resurse (ljudske, financijske, materijalne, itd.) potrebne za njihovo mjerenje i dostupnost istih. Postoje različiti nivoi indikatora praćenja odnosno evaluacije realizacije određene javne politike, što ovisi o nivou rezultata s kojim su povezani.

Indikatori unosa/ulaznih resursa iskazuju vrstu sredstava (financijskih, ljudskih i drugih) koja se koriste radi ostvarenja predviđenih usluga ili proizvoda, odnosno radi realizacije aktivnosti kojima se postižu konkretni izlazni rezultati.

Indikatori procesa obuhvaćaju radnje unutar nadležne institucije potrebne za provođenje određene javne politike – konkretne aktivnosti koje vode do kratkoročnih rezultata/outputa. Upotreba indikatora procesa se koristi posebno onda kada je rezultate teško ili nemoguće izraziti kvantitativno. Oni se često koriste pri analizi učinka institucije na internom nivou, te su sadržani u godišnjim izveštajima.

Indikatori izlaznih rezultata mjere stupanj uspješnosti aktivnosti koje realiziramo kako bismo ostvarili direktne ishode javne politike koju provodimo, i vežu se za procesno praćenje.

Indikatori ishoda su ključni za praćenje zasnovano na rezultatima jer se njima mjeri uspješnost u ostvarivanju direktnih ishoda određene javne politike koju pratimo.

Kako bi se olakšalo definiranje indikatora na nivou ishoda potrebno je sastaviti pitanja na temelju kojih je lakše pratiti cjelokupni *policy* proces.

ŠTO?

Koje promjene mogu poslužiti za mjerenje promjene prilikom postizanja ishoda, pri čemu se u obzir uzima minimum ili određeni standard kvalitete koju želimo postići. Neophodno je ispitati opravdanost, točnost i isplativost određene javne politike i odlučiti koji indikator najviše doprinosi pružanju informacija donositeljima/cama odluka.

KOLIKO?

Definiramo opseg, odnosno domet promjene koju želimo postići javnom politikom.

TKO?

Ciljna skupina na koju utječemo prilikom provođenja strateških ciljeva i rezultata javne politike.

GDJE?

Dodatni podaci o oblasti koju obuhvaća javna politika. Pogotovo ako nisu jasni svi detalji razrađeni i odgovoreni u području gdje se objašnjava tko, odnosno na koju ciljnu grupu se odnosi javna politika.

KADA?

Vremenski okvir za postizanje ciljeva i rezultata gdje se postavlja i okvir za definiranje rokova za prikupljanje podataka o provođenju određene javne politike i izvještavanju o stupnju napretka u provođenju rezultata.

Indikatori

Kako bi monitoring bio uspješno proveden, potrebno je prikupiti indikatore i sastaviti dokument koji ih obuhvaća. Na taj način se omogućava da se na jednom mjestu prikupe osnovne informacije o svim definiranim indikatorima uspješnosti, uključujući i neke od njihovih ključnih institucionalnih aspekata. Uključivanjem institucija koje se bave pronalaženjem i analizom indikatora, olakšava se posao monitoringa. Obično se koriste podaci Državnog ureda za statistiku, županijski ili općinski izvještaji o uspješnosti godišnjih ili višegodišnjih planova, izjave dionika/korisnika/ca usluga određene javne politike i slično.

Indikatori ujedno pomažu vladama te jedinicama lokalne samouprave u ocjeni vlastitih mjera u tom području. Od velike je pomoći za sve dionike ukoliko su indikatori mjerljivi, dostižni, vremenski ograničeni, realni i relevantni te konkretni.

Informacije potrebne za mjerenje indikatora – sredstva verifikacije – nalaze se u postojećim izvorima, ali u slučajevima kada nedostaju neki od njih, moguće ih je prikupiti instrumentima poput anketa, upitnika i temeljnih studija.

U pojedinim slučajevima, a posebno kada je riječ o novim indikatorima uspješnosti, neće nužno biti dostupne sve informacije. Učestalo praćenje, analiza i komparativna analiza određenih javnih politika omogućava detaljniju bazu podataka koja se s vremenom nadopunjuje i nadograđuje, što olakšava daljnje bavljenje istim i sličnim javnim politikama i u budućnosti.

Evaluacija

Nakon praćenja, za zaključke i ocjene praćene javne politike, važno je provesti i evaluaciju. Za ovu fazu policy procesa preporuka je da se angažiraju stručnjaci i stručnjakinje koje su dobro upoznati/e s metodologijom, sa sadržajem javne politike, ali i s potrebama korisnika/ca kojima je javna politika namijenjena.

Dosadašnje iskustvo je pokazalo kako je vrlo korisno oformiti radne skupine u kojima djeluju predstavnici/ce nevladinih organizacija, institucija koji smjernice i aktivnosti praćene javne politike i provode u praksi, predstavnici/ce interesnih grupacija na koje se praćena javna politika odnosi, sindikati te predstavnici/e lokalnih/regionalnih/nacionalnih vlasti koji odluke o donošenju i provođenju javnih politika i donose. Sinergija različitih profesija koje djeluju unutar određene javne politike, različitih stajališta o načinima provođenja, o efikasnosti i troškovima (ljudskim/materijalnim/financijskim) određene javne politike, različitih stavova i vizija o realizaciji javnih politika označava primjer dobre prakse od kreiranja do provođenja javnih politika. U područjima i kolektivima gdje više različitih perspektiva surađuje i djeluje u policy procesu, rezultati su kvalitetniji, održiviji i od njih zajednica ima više koristi. Učestalost sastanaka različitih dionika, uvažavanje potreba građanstva i primjenjivanje savjeta stručnjaka i stručnjakinja obogaćuje prostor donošenja odluka.

U procesu evaluacije koji na samom kraju može biti uvelike koristan kao vodič za nove i/ili stare poboljšane javne politike sudjeluje nekoliko faktora. Jedan od njih su studijske grupe koje analiziraju podatke prikupljene u skupinama na koje je javna politika imala utjecaj. Uz to je važno primijeniti lparticipativne metode i uspoređivanje podataka koje je moguće dobiti upravo od ciljnih grupa s mišljenjima ključnih aktera i sekundarnim izvorima podataka. Kvaliteti dodatno doprinose i studije slučaja koje na analitički način seciraju probleme s konkretnim slučajevima i pokazateljima društvenih promjena kojima su doprinijele određene javne politike. Neophodno je provesti i analizu primarnih i sekundarnih dokumenta koji utječu ili omogućavaju određenu javnu politiku kao što su strategije, planovi, te ostali zakonski i podzakonski akti.

Kod evaluacije vrlo je važno omogućiti ciljnim skupinama određene javne politike uvid u nivo uspjeha pri njenom provođenju. Za širu javnost je pak korisno omogućiti razumijevanje onoga što radimo. To je moguće realizirati kroz dobru i kontinuiranu suradnju s medijima koji bi u svom prenošenju informacija o određenoj javnoj politici kojom se bavimo pružali informacije o pravima i obvezama za građanstvo, pridonijeli poticanju dinamičnije i intenzivnije društvene i političke participacije građanstva, ali bi istovremeno senzibilizirali za potrebe i probleme drugih društvenih i interesnih skupina. Uz edukativnu i informativnu ulogu medija u *policy* procesu važno je i aktivno djelovati u lokalnim zajednicama i malim kolektivima određenih interesnih grupacija. Zahvaljujući učestalom organiziranju okruglih stolova, tribina, predavanja, uličnih akcija i kampanja pojedinci mogu imati osjećaj utjecanja na javne politike, što je od izuzetne važnosti u konsolidiranju demokracije. Na taj način se ispravno potiču demokratske vrijednosti i politička participacija na svim razinama. Krajnji rezultat su odgovorni građani i građanke koje su zainteresirane za razvoj zajednice u kojima se nalaze, koji imaju znanja i iskustva u direktnom utjecaju na vlastite interese koje privatno zastupaju te koji znaju metode i instrumente za aktivnim djelovanjem na sustav koji uvijek ima manjkavosti. Jer se društvo mijenja kao i njegove potrebe i ciljevi. Zato se ni jedna evaluacija ne smatra potpunom bez objavljivanja i primene njenih rezultata. Oni su važni ne samo za istraživače ili evaluatore već za zajednicu u širem kontekstu.

Zaključak

Javne politike su još uvijek nepoznanica kako za građanstvo, tako i za donositelje odluka. Pristup njihovom kreiranju, provođenju, praćenju i evaluaciji mora biti pomno osmišljen ciklus u kojemu svi dionici djeluju kao tim, a svi podaci, provođenje aktivnosti, resursi i rezultati su transparentni. Nužno je također osigurati prostor za izmjene u budućnosti koje bi za posljedicu imale bolje rezultate javnih politika, a samim tim i veću korist za zajednicu.

Uključivanje stručnjakinja i stručnjaka te organizacija civilnoga društva u *policy* proces javnih politika je nužan preduvjet. Nevladine organizacije imaju značajan utjecaj na kreiranje i učvršćivanje demokratskih vrijednosti u društvu jer posjeduju mnoga znanja i iskustvo koje može pomoći u kreativnijem bavljenju određenim interesnim skupinama i kvalitetnijem kreiranju i provođenju javnih politika. Umreženost svih dionika na svim razinama vlasti jedan je od ključnih faktora za poboljšanje sustava u cjelini, što se i postiže kroz javne politike upravo zbog njihove fokusiranosti na konkretna područja i uske ciljne skupine. Stoga su konzultacije nužan instrument u kreiranju javnih politika i jačanju demokracije u hrvatskom društvu.

Informiranje javnosti kroz medijske sadržaje i javne kampanje također je od velike važnosti za prosperitet buduće primjene javnih politika.

Praćenje javnih politika od strane educiranih dionika, među kojima se uvelike ističe nevladin sektor, samo može poboljšati stanje postojih javnih politika koje se već provode, ali i pomoći u kreiranju novih, još boljih.

Očekivani rezultati kroz područje javnih politika moraju biti jasno definirani i adekvatno plasirani svim dionicima procesa jer preskakanje faza u *policy* procesu i/ili zadržavanje informacija na jednom mjestu dovodi do lošeg i neefikasnog sustava sa nezadovoljnim i nedovoljno dobro uslužanim građanima.

Kombiniranje primarnih i sekundarnih izvora informacija koji su transparentni i razumljivo predočeni, početna je platforma od koje je treba krenuti u *policy* proces. Unaprijed definirani ciljevi do kojih je moguće doći aktivnostima tijekom tog procesa uvelike pomažu u postizanju učinkovitosti javnih politika.

O projektu

Priručnik je nastao u sklopu projekta Žene na tržištu rada – procjena utjecaja roda, kojeg provodi udruga B.a.B.e. – Budi aktivan. Budi emancipiran. iz Zagreba u partnerstvu s Fakultetom političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, udrugom Legalina iz Gračaca, udrugom VIMIO – Vukovarski institut za mirovna istraživanja i obrazovanje iz Vukovara, i Gradom Zagrebom. Projekt traje 24 mjeseca (od 1. siječnja 2015. do 1. siječnja 2017.), a područja provedbe su Grad Zagreb, Vukovarsko-srijemska županija i Zadarska županija.

Opći cilj projekta je pridonijeti unaprjeđivanju zagovaračkih aktivnosti organizacija civilnog društva usmjerenih na opću transparentnost i dobro upravljanje hrvatske javne uprave na polju rodne ravnopravnosti, a osobito onih politika koje pridonose stvaranju pozitivnog okruženja za žene na tržištu rada.

Rezultati uključuju provođenje procjene utjecaja roda na politike i zakone koji utječu na pristup žena tržištu rada; podizanje kapaciteta OCD-a i državnih/javnih tijela na lokalnoj i nacionalnoj razini za provođenje GIA-e; diseminaciju primjera dobre prakse; i stvaranje standarda i principa za unaprjeđenje politika i zakona koji utječu na položaj žena na tržištu rada.

Projekt je financiran od strane Europske unije, a ugovorno tijelo je Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU.

Ova publikacija nastala je uz financijsku potporu Europske unije
i Ureda za udruge Vlade RH.

fpzg

LEGALINA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge